

Efter Västoms sammanbrott var det Europas tidiga städer som från och med 1000-talet organiserade sin egen renässans i samarbete med den politiska makten, vilken gynnades av städernas ekonomiska avkastning, deras kultur och administrativa förmåga. Varken städernas politiska inflytande eller en urban kultur tas dock explicit upp i RJ:s box. På annat håll i världen tar ett antal storstäder däremot allt större plats i den nationella och internationella politiken, då dessa städer anser att de problem som framtidens stater och samhällen står inför delvis kan lösas just av städerna. Detta anspråk på politisk gestaltning formuleras som ett slags kritik av den moderna nationalstatens oförmåga att hantera problemen. Ett sådant anspråk formuleras sällan av Nordens städer, trots att de i alla internationella jämförelser framstår som innovativa.

Storstädernas växande politiska roll har blivit till ett problem för nationalstaten. Denna politiska roll kan tolkas som ett uttryck för den urbana normen som tillskriver utveckling och modernitet till städerna. Namnen på borgmästarna i Paris och London är antagligen lika kända bland Stockholms invånare som namnet på Stockholms finansborgarråd. I politiska sammanhang präglas bilden av Sverige dock fortfarande av en fungerande nationalstat, där städer spelar sin av staten anvisad roll. Medan den svenska statens styrning av sina städer och kommuner tilltar är statens övertag inte alls självklart längre i ett internationellt perspektiv.

Sammanfattningsvis är RJ:s satsning väldigt lovvärd. Boxen innehåller välskrivna och genomtänkta texter både för en akademisk publik och en intresserad allmänhet. Häftena kan laddas ner gratis. Utgivningen kompletteras med sex filmer på ungefär 40 minuter var, där författarna diskuterar sina texter med en gäst. De är gratis tillgängliga på UR:s hemsida.

Stockholms universitet

HEIKO DROSTE

Erik Petersson, *Kungar – en världshistoria* (Stockholm: Natur & Kultur 2020). 423 s.

I boken *Kungar – en världshistoria* tar Erik Petersson ett samlat grepp om kungamaktens strukturer och mekanismer genom fallstudier hämtade från en omfattande tidlig och rumslig spännvidd. Petersson har valt att skriva en lättillgänglig bok för allmänheten med ett genealogiskt och personligt arbetssätt som skiljer sig från de systematiska jämförelserna i exempelvis Jeroen Duindams *Dynasties: A Global History of Power, 1300–1800* (2016). Det är välkommet att en historiker på svenska, för en bred publik, tar sig an

kungamakten globalt och med långa linjer. Det genealogiska perspektivet som innebär att vi rör oss mellan olika tidsperioder, kungligheter, historiska ögonblicksbilder, Peterssons tankar under en Parisvistelse och politiska inspel leder dock till att *Kungar* sammantaget blir en personlig och existentiell bearbetning snarare än en populärvetenskaplig syntes.

Av bokens något röriga inledning framgår att Petersson vill skala av kungamakts många lager och myter för att förstå dess natur. Att studera kungar motiveras av att det kan ge "tumregler för hur man betar sig smart i komplexa situationer" (s. 48). Detta undersöks genom fallstudier av hur ett stort antal kungar (urvalsprincipen preciseras inte) hanterat förnyelse, legitimitet, våld och motstånd – aspekter identifierade som centrala för kungamakt. Petersson närmar sig kungarna heuristiskt och ger ingen definition av begreppet men poängterar att även kvinnor kunde vara kungar. Det är en rimlig utgångspunkt men kanske inte primärt utifrån de anförda argumenten att ord för drottning kan härledas till begrepp för kungar, att kvinnor *de facto* regerat eller att arkeologer felaktigt förutsatt att kvinnor som begravts i kungagravar varit män. Snarare belyser detta att kungen som man är ytterligare ett lager som behöver skalas bort. Frågor om hur och varför kungamakten varit så framgångsrik i att konstruera sig som en manlig domän, när praktiken kunde se annorlunda ut, går förlorade när kvinnor benämns som kungar utan vidare analys.

Den övergripande dispositionen är tematisk med en, inte helt konsekvent, omvänd kronologi. Förnyelse, och brist därpå, kontrasteras i det första kapitlet med kejsarinnan Cixi och Louis Philippe. I kapitel två diskuterar Petersson legitimitetens koppling till ceremonier, ärtlighet och envælde. Frågor om delegitimering och gudomlighet berörs och Hegel kritiseras starkt. Hur kungar hanterade våld, lojalitet och fruktan är temat för det tredje kapitlet. Mamluk-, förlänings- och gisslansystem tas upp liksom kungamord, militärteknisk utveckling och Konstantinopels erövring 1453. I det fjärde kapitlet ställs Julius Caesars och Augustus regimer mot Wu-kejsarens för en diskussion om imperiers fall. Även Mauryaimperiet lyfts fram när Petersson pekar på kungamakts behov att ge illusionen av massornas stöd samt att trygghet och stabilitet upprätthålls. I kapitlet "Motståndet" fokuserar Petersson på den amerikanska revolutionen men även idéer från antikens Rom och Aten samt om naturtillståndet behandlas. I det sista kapitlet söker sig Petersson tillbaka till Egypten 3 100 f. Kr. innan han avslutningsvis återvänder till 1800-talet för att diskutera stålålderns och nytribalismens konsekvenser för monarkin och 1900-talet.

I boken behandlas ett stort antal fall och många viktiga aspekter med betydelse för kungamakt. Petersson erkänner risken för missuppfattningar eller förenklingar, vilket torde vara svårt att undvika med ambitionen att

diskutera kungamakt globalt över 5 000 år. Emellanåt behandlar dock Petersson sina källor och förlagor på ett problematiskt och svårförklarligt sätt som bjuder in till missuppfattningar. I en övervägande positiv beskrivning av kejsarinnan Cixi skriver Petersson att han "läser i källorna" men enligt hänvisningarna i slutet av boken är det inte källor utan sentida biografier som författaren läst och byggt sina tolkningar på (s. 69, 369). Än mer problematiskt är det när referenser saknas. Petersson för ett något långsökt resonemang om hur kungar anammar en symbolik av livets träd och "klär bokstavligen talat ut sig till träd med en krona" (s. 328). Trädets symbolik hade kunnat exemplifieras genom genealogi, men författaren pekar i stället på att Narmer, avbildad på en spira, förvandlas till livets träd. Om boken haft bilder på spiran hade nog få läsare hållit med om att härskaren antar en symbolisk form av ett träd. Som stöd för sin tes anför Peterson även att det kinesiska ordet *guan* betyder både kungakrona och trädkrona men inga referenser ges och det förefaller vara en etymologisk feltolkning enligt *A Student's Dictionary of Classical and Medieval Chinese* (online-version, senast uppdaterad 2018). Vidare saknas källhänvisningar när Petersson skriver: "I Kina avbildas livets träd med Fågel Fenix och en drake, som även det är en symbol för odödlighet." (s. 326) En snabbsökning visar att passagen är hämtad från Wikipedias artikel "Tree of Life", från ett avsnitt som saknar referenser.

Petersson pekar i sin bok på kungamaktens komplexa mekanismer men ett svulstigt språk och en rörig framställning med många *cliffhangers* skapar otydlighet snarare än djupare förståelse. Boken rör sig förvisso mellan olika genrer och läsare som inte funderat närmare kring kungamakt kan säkert hitta tankeväckande resonemang i Peterssons bok. Dessvärre riskerar de även att få med sig tolkningar som inte är särskilt välunderbyggda.

Örebro universitet

ALEXANDER ISACSSON

Stig Welinder, *Den förtvivlade hästen på Bråvalla hed* (Lund: Ekström & Garay 2020). 162 s.

Bråvallaslaget räknas inte längre som en historisk händelse. Det hindrar inte att en så spännande historia bör berättas. Det är just det som är poängen när Stig Welinder tar sig an slaget. Och Welinder borde veta hur detta kan göras elegant. Han har länge verkat som arkeolog och han är en välpublicerad forskare. Utanför det arkeologiska fältet är han troligtvis mest känd som författare till det första bandet i Norstedts stora satsning: *Sveriges historia* 13 000